ALEXANDRU BURLACU

Institutul de Filologie
(Chişinău)

VASILE COROBAN ŞI IDEEA SPECIFICULUI NAŢIONAL (NOTE ŞI CONTRANOTE DESPRE SPLENDOAREA ŞI MIZERIA CRITICII LITERARE)

Strangularea spiritului critic e doar un aspect din istoria mizeriei noastre literare. Cu anumite intermitenţe în aceleaşi farse, cu… sau fără regizori, sunt ostracizaţi, suprimaţi din presa literară, îndepărtaţi din posturi, trecuţi pe sub furcile caudine, supuşi oprobriului public mai toţi criticii şi istoricii literari de la Vasile Coroban la Andrei Ţurcanu doar din motiv că adeseori intră în conflict cu „gândirea colectivă".

Astfel, într-o parte se încorporează, cu bună ştiinţă, creatori de mituri şi fantezii ideologice, oportunişti, afacerişti care gândesc mai mult la profitul personal şi iau parte la tot felul de acţiuni represive; activează foarte intens de dragul unor „strălucite" cariere literare, ce le obţin prin slugărnicie, fără însă a fi siguri de necesitatea reprimărilor unei sau altei opoziţii literare, calitate poate cea mai bătătoare la ochi, în manifestările neofiţilor din ultimul timp. Cu toate acestea, intensitatea mai mare sau mai mică a proceselor de intimidare a criticii literare reflectă, într-un sens, încordarea sau destinderea vieţii spirituale la diferite faze de dezvoltare a sistemului totalitar.

Criticii „individualişti", în comparaţie cu cei „colectivişti", de obicei nu beneficiază de o situaţie avantajoasă în ierarhia socială. Oricare ar fi metamorfozele regimului, nenumăratele campanii, inspirate şi dictate de maiestatea providenţială, infailibilitatea căreia la momentul oportun nu poate fi pusă la îndoială, criticul onest în gura majorităţii rămâne *naţionalist, anarhist, disident* sau *oracol fals*. Înfrânt de ignoranţa marii majorităţi, el, pentru a supravieţui, e silit să capituleze. Altfel spus, până mai ieri cea mai mare parte a criticii literare este mai mult o continuare firească şi specifică a sistemului totalitar şi mult mai puţin tinde să devină o conştiinţă a literaturii. Nu e întâmplător nici timpul proceselor ruşinoase, când drumul spre Parnas trece inevitabil prin Golgota.

În timpul „dezgheţului" din a doua jumătate a anilor '50 se observă o prostraţie generală a criticii faţă de realităţile literare. Concomitent, ferocitatea incriminărilor continuă să scadă. Este un semn sigur că regimul, aflându-se în declin, caută să se adapteze la condiţiile noi de viaţă. Incriminările politice sunt înlocuite cu altele, cum ar fi: *subiectivist*, *voluntarist*, *criticist* sau *nihilist* etc., însă fără dreptul de a fi discutate. Disocierile critice poartă un caracter monologat, iar discuţiile literare din anii '70–'80, cu rare excepţii, sunt, în fond, nişte dialoguri de o surditate monumentală. Esenţa neostalinismului în critica literară e dincolo de fenomenele exteriorizate. Neostalinismul, vorbind pe scurt, rezidă în falsificarea deliberată şi recalcitrantă a adevărului vieţii în scopul consolidării poziţiilor aparatului administrativ, de comandă. Nu e întâmplător că „restructurarea" în literatura din a doua jumătate a anilor optzeci a început cu căutarea şi încercarea de instaurare a „adevărului întreg". Dar pe parcursul ultimelor trei-patru decenii nimic nu opreşte evoluţia criticii, *nimic nu strangulează spiritul critic ca mania de a „crea" şi de a „demasca" duşmanul inventat*.

Caracteristică pentru etapa incipientă a restructurării anilor cincizeci este starea generală de luptă. În acest sens, trecutul nu e lepădat, el e încorporat în prezent. Chiar şi

BDD-A25943 © 2009 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:54:40 UTC)

lupta împotriva stalinismului începe cu metode şi procedee staliniste. Scriitorii şi criticii de orientare conservatoare, susţinuţi de retrograzi, impun spiritelor radicale să răspundă aşa-ziselor „comenzi sociale” cu aceleaşi dogme şi teze oficiale, cu aceleaşi enormităţi, monstruozităţi şi inepţii de odinioară.

Oscilând în dogme ca o giruetă sub influenţa vântului politic, critica literară rămâne o jertfă a clasei birocraţilor. Ea participă activ la rezolvarea problemelor stringente, dar, spre regretul nostru, criticii, prizonieri ai unor prejudecăţi, manifestă o adevărată miopie estetică. În pofida unor înaintări în tratarea unei sau altei probleme, critica iarăşi se împotmoleşte într-un cerc vicios, care mereu se lărgeşte, dar din care nu mai poate ieşi.

Disputele vizând problema *tipicului, realismul în literatura universală, romantismul, modernismul*, discuţiile cu privire la *specificul naţional*, la *valorificarea moştenirii literare, problemele eroului literar, dezrădăcinarea repercusiunilor teoriei „lipsei de conflict”, reminiscenţele sociologismului vulgar, dogmatismul estetic în tratarea caracterului de clasă, partinic şi popular al literaturii* sunt amare amintiri şi umiliri ale spiritualităţii noastre. Cu toate acestea mizeria literară avansează cu siguranţă. Staliniana artistică este înlocuită treptat cu letopiseţul panegiric al brejnevianei. Dezideratul partidului de a reflecta actualitatea, ideea magistrală a „legăturii literaturii cu viaţa poporului” devine în consecinţă o modalitate disimulată de proslăvire a ocârmuitorului, odată ce reflectarea actualităţii se reduce adeseori la introducerea masivă în literatură a „sateliţilor”, a „cucuruzului cu frunza-n sus” etc., etc.

Cererea insistentă de a transpune artistic actualitatea şi desconsiderarea trecutului istoric ascundeau capcanele mancurtismului. Am putea elucida toate acestea printr-un singur episod, foarte semnificativ sub mai multe aspecte. Abordarea problemei specificului naţional în literatura română din Basarabia venea în flagrantă contradicţie cu tendinţa de *uniformizare forţată* a societăţii. Aceasta e în pofida trâmbiţării de către propaganda oficială a tezei conform căreia „literatura sovietică este socialistă prin conţinut şi naţională prin formă”.

Din punctul de vedere al reflectării actualităţii imediate se aduc scriitorilor învinuiri nefondate cum că ei ar privi specificul naţional ca ceva static, încremenit, în pofida realităţii. „Ţăranca de azi, – scrie Em. Bucov, – nu-şi mai duce zestrea în scrin aşezat într-un car tras de boii pictorului Grigorescu. Scrinul a cedat locul dulapului, carul cu boi a rămas în urma autocamionului. Descriind interiorul unei case ţărăneşti, noi ţinem morţiş la dispoziţia lui primitivă – casă mare, tindă, cămară, dispoziţie dictată pe vremuri de un trai sărac, întunecat. Azi în acest interior patriarhal nu mai încape traiul nou, cultura nouă. Colhoznicii încep să-şi construiască locuinţe după un plan nou, după cum prevăd cerinţele culturale şi cele de trai ale oamenilor ce-şi învaţă copiii, ascultă radio, privesc televiziunea, se odihnesc în odăi igienice, Trăind numai în asemenea condiţii, vorbind numai o limbă cultă, oamenii de la ţară vor înţelege adânc şi teoria marxistă, şi realitatea în înţelesul ei istoric, şi progresul în domeniul tehnicii sovietice; o pildă – ce este un satelit şi ce înseamnă el pentru ţara noastră şi lumea întreagă. Frumosul, progresivul specific naţional e potrivnic primitivismului. Plămădirea justă a caracterelor de către un scriitor e în funcţie de cunoaşterea adâncită a realităţii, e în raport direct cu observarea permanentă a contemporanilor”.

În contextul anului 1958 atitudinile literaţilor faţă de această chestiune sunt foarte simptomatice. Astfel, articolul lui V. Coroban *Notiţe despre specificul naţional în literatură şi măiestria artistică* a surescitat spiritul conservator, a jignit buna încredere a cohortei staliniştilor. Fiecare literatură, – afirmă V. Coroban, – dezvoltându-se pe teren naţional, absoarbe şi idei din alte literaturi, care o îmbogăţesc. În general o literatură niciodată nu poate căpăta originalitate şi strălucire, dacă nu se află în permanent contact cu literaturile înaintate

BDD-A25943 © 2009 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:54:40 UTC)

în idei şi în măiestrie. Literatura sovietică moldovenească a luat naştere pe terenul propriu național, însă ea n-ar fi ajuns la înflorirea de azi, de nu s-ar fi îmbogățit încontinuu cu ideile literaturilor celorlalte popoare sovietice. Influență covârşitoare a exercitat asupra literaturii sovietice moldoveneşti în primul rând literatura rusă clasică şi sovietică" (V. Coroban „*Notițe despre specificul național în literatură şi măiestria artistică*", – în „Nistru", 1959, nr. 2, p. 117). Dar hiperprecauția criticului de a face abstracție de vreo oarecare influență occidentală exercitată asupra literaturii noastre îl duce la un punct de vedere firesc asupra specificului național, asupra exprimării demnității şi mândriei naționale. Fără să-şi dea seama de consecințe, el relevă *caracterul specific al literaturii naționale, concepția ei fundamentală despre lume, demonstrează că o literatură nu se poate claustra numai în „zidurile" vieții naționale, nu poate exista numai pe baza împrumuturilor de idei, că pentru a fi originală, literatura trebuie să pornească înainte de toate de la realitatea națională, iar scriitorul, care nu cunoaşte destul de bine viața, obiceiurile, tradițiile, istoria, folclorul şi limba poporului, niciodată nu va putea crea chipuri autentice, nu va fi concret în imaginea artistică, nu va avea colorit şi stil individual, nu va pătrunde adânc în psihologia personajelor sale. Veridicitatea caracterelor, descrierile, dialogul, narațiunea sunt condiționate în bună măsură de realitatea vieții naționale, iar problema specificului național se află, deci, în strânsă corelație cu problema adevărului şi reflectării lui în opera artistică.*

Literatura ca esență a spiritului național, literatura ca reflectare a istoriei în versiunea ei marxistă e destul de răspândită în critica sovietică. Ideea specificului național în literatură – de asemenea. „Fiecare popor, – notează V. Coroban, – are ceva specific în noțiunile sale de frumos, de bine, şi de rău, de dreptate şi de adevăr, de justiție socială şi de răzbunare ş.a.m.d. Aceste noțiuni s-au format în decurs de secole şi sunt condiționate de împrejurările istorice în care a trăit poporul. Cele mai frumoase trăsături de caracter naționale se cristalizează în folclor, în traiul cotidian, „în obiceiuri şi moravuri, în literatura artistică scrisă şi arta populară. Ceea ce caracterizează în primul rând folclorul nostru e profunzimea sentimentelor şi expresia lor plastică. Baladele populare rămân o icoană vie a luptei poporului pentru dreptate, pentru justa ei distribuire între oameni. Eroii baladelor populare se caracterizează prin mărinimie, generozitate şi printr-un profund simț al dreptății, care îi determină în toate situațiile să ia apărarea celui slab şi asuprit. De acest fapt ne vorbesc, mai ales, baladele şi cântecele haiduceşti. Puține creații literare redau cu atâta vigoare şi plasticitate pedepsirea mişeliei, cum e redată ea în balada Toma Alimoş"; eroul lovit mortal biruie pentru un moment agonia morții şi-l nimiceşte pe mişel. Şi dacă vom examina pe rând baladele noastre, vom vedea că fiecare din ele are la temelie o idee etică înălțătoare şi un sentiment de caldă umanitate.

Poezia noastră lirică populară cunoaşte un sentiment dominant, pe care nu-l vom afla în poezia orală a altui popor – şi acesta e sentimentul dorului. Cuvântul „dor" provine din latină (de la „dolere" – a durea), dar în limba noastră a căpătat un sens cu totul specific şi e aproape intraductibil; el exprimă durere sufletească şi dorință, dragoste şi chin, nostalgie şi bucurie… Doinele sociale oglindesc prin imagini de o rară frumusețe întreaga viață a poporului: neîmpăcarea lui cu asuprirea suferințelor lui nenumărate, setea de dreptate". Anume acest fragment, ce, în fond, nu conține nicio idee cât de cât „mai originală", a fost supus unei critici distrugătoare.

A declanşat campania, împotriva lui Coroban, Em. Bucov, care reprezintă o direcție pronunțată în literatura noastră – una de ilustrare a voluntarismului politic într-o modalitate romantică. Iată o teză concludentă: „Specificul național nu se transplantează mecanic din solul unei societăți vechi în cel al societății noi. Adierile din trecut se filtrează, trecând

BDD-A25943 © 2009 Academia de Ştiințe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:54:40 UTC)

prin felurite straturi ale atmosferei timpurilor şi orânduielilor sociale. Nu se poate vorbi de specific naţional (cum vorbim de limbă) ca de ceva comun tuturor claselor unei societăţi. Sunt tradiţii şi obiceiuri tipice unei anumite clase. Prin urmare, nu e just să atribuim unui întreg popor, unei întregi societăţi din trecut acelaşi „specific", ignorând faptul că obştea a fost împărţită în clase sociale antagoniste. Nu putem generaliza noţiunea de „strămoşi", când tratăm tradiţiile naţionale, moştenite de la predecesorii noştri" (Em. Bucov, *Unele greşeli în tratarea specificului naţional*, – în „Cultura Moldovei", 1959, 26 aprilie, p. 3). Poetul are siguranţă că V. Coroban apreciază specificul naţional ca ceva static, stând ca o stâncă seculară. Culmea măiestriei artistice în transfigurarea specificului naţional este, după Coroban, I. L. Caragiale şi M. Eminescu. Îndemnul criticului de a urma cu sfinţenie exemplul clasicilor îl irită pe oficialul poet, trâmbiţând demagogic: „Fireşte, vestitul dramaturg şi prozator român I.L. Caragiale şi marele clasic al literaturii moldoveneşti şi al celei româneşti M. Eminescu îşi îmbrăcau conţinutul operelor lor într-o frumoasă formă naţională. Dar de atunci s-au scurs multe decenii, s-au schimbat condiţiile sociale, a evoluat şi specificul naţional, s-au născut şi s-au dezvoltat noi trăsături în sufletul poporului moldovenesc şi, în consecinţă, au evoluat mijloacele de expresie a acestui suflet nou. Deci nu se cade a face calcuri după felul specific naţional de oglindire a unor realităţi trecute".

Democratizarea vieţii spirituale e bine regizată şi cenzurată. În inerţia luptei împotriva prosternării în faţa Occidentului Em. Bucov ţine să observe că în fundamentarea tezei sale cu privire la specificul naţional, V. Coroban „recurge câte odată la scrisul „occidental". De pildă, el ia de chezaş pe Ferdinand Brunetière, faimosul critic idealist care, extinzând legile biologice asupra istoriei literaturii, rupe procesul literar de realitatea socială…" Şi Bucov se întreabă nedumerit: „Dar cum se poate trece cu vederea faptul, că acest critic a fost purtător al ideologiei burgheze, adept al pozitivismului francez?" Învinuirile despre „îngustarea adevărului artistic", precum şi ironiile pe seama „sireacului" specific naţional, făcute de un poet bine privit la palat sunt de natură să dezorienteze proza noastră rurală. „Unii dintre tovarăşii noştri caută specificul naţional numai la ţară, expresia lui numai la ţară, expresia lui numai la autori, care abordează teme rurale. În genere, oraşul rămâne aproape cu totul în afara antenelor cercetătorilor noştri literari. A fost o vreme, când literatura sovietică moldovenească ocolea cu totul tema urbană. În ultimii ani, învârtoşate şi lărgite, literele noastre sunt tot mai variate. El reflectează uneori şi lumina vieţii orăşeneşti. Dar în principal literatura contemporană moldovenească, mai ales proza, rămâne rurală. Criticii moldoveni desconsideră scrierile, ce-şi sorb vlaga din solul oraşului de astăzi. Asemenea scrieri sunt privite uneori din punctele de vedere al unui specific naţional *sui generis* şi botezate ca *nemoldoveneşti*". Din păcate, observaţiile critice despre deznaţionalizarea centrelor urbane sunt neglijate şi persiflate. Orientarea literaturii spre realităţile rurale îşi are mai multe explicaţii, una dintre care rezidă într-o oarecare opoziţie faţă de adevărul social. Astfel, Em. Bucov ia o atitudine de o evidentă motivaţie politică: „În ce priveşte «ruralismul», ce copleşeşte literele noastre, subliniază el, să fim înţeleşi drept. Spre deosebire de ţăranul din trecut, colhoznicul priveşte frăţeşte oraşul şi preia multe trăsături sufleteşti de la orăşean. Acest colhoznic merită să fie zugrăvit din plin de scriitorii noştri, care de fapt, cam rămân de căruţa vieţii noi de la ţară. În literatura moldovenească cu conţinut rural avem de acum şi cantitate şi calitate, dar ele se întâlnesc cam rar şi se îmbină cam greu în focarul unor teme arzătoare pentru contemporaneitate.

Uneori căutarea cu tot adinsul a naţionalului întunecă fondul socialist al realităţii săteşti, alteori sub un frumos costum artistic nu se ascunde decât un manechin de lemn ori căutarea trăsăturilor sufleteşti veşnic, universal valabile, lipseşte scrierea de coordonatele timp şi spaţiu… Vorbind de «ruralism», avem în vedere exagerarea unor trăsături săteşti

BDD-A25943 © 2009 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:54:40 UTC)

muribunde, avem în vedere disproporţia nejustificată dintre scrierile cu teme rurale şi cele cu teme urbane, avem în vedere schimonosirea noţiunii specificului naţional". Îngrijorarea lui Bucov în legătură cu faptul că nu se ia o atitudine categorică faţă de aşa-zisele aberaţii în tratarea unor probleme vitale pentru dezvoltarea ulterioară a literaturii o împărtăşeşte Plenara a IX a Comitetului Central al P.C. al Moldovei, altfel lupta e pierdută.

Această plenară, consacrată integral greşelilor de ordin ideologic ale lui V. Coroban, este o expresie violentă a conducerii „înţelepte" de către partid a muncii de creaţie, dar şi o lecţie nu numai pentru indezirabili, ci şi pentru criticii conservatori. Dar, pentru a înţelege un singur episod din nenumăratele campanii, este necesar să mai stăruim asupra mecanismului de reprimare. În cunoscuta „Scrisoare la redacţie", publicată de gazeta „Cultura Moldovei" (1959, 15 octombrie) V. Coroban, conform cerinţelor jurisprudenţei oficiale, îşi recunoaşte păcatele, dar nu e grăţiat. Urmează o altă scrisoare „Să scoatem învăţăminte adânci"(„Cultura Moldovei", 1960, martie), după care „Moldova Socialistă (13 martie 1960), pe atunci tribună a comunismului şi a „internaţionalismului" rusesc, îi răspunde prin articolul „Oracol fals", scris în cele mai clare tradiţii jdanoviste: „Numele lui Vasile Coroban figurează ultimul timp în presă. Figurează nu ca al unui erou în muncă, ce a binemeritat stima şi recunoştinţa, ci ca al unui om, care şi-a format un trist renume de oracol fals, de apărător şi propovăduitor al unor concepţii reacţionare, revizioniste în cultură… Prima ieşire de mare masştab pe arena originalităţii V. Coroban o face în vestitele sale «Notiţe despre specificul naţional în literatură şi măiestria artistică». Spre a abate atenţia cititorului neiniţiat şi naiv, V. Coroban face la începutul «notiţelor» sale câteva închinăciuni făţarnice amintind în treacăt despre existenţa legăturilor şi influenţei literaturii moldoveneşti. Apoi, fără nici o rezervă, trece direct la esenţa «maximelor». El scrie: «Fiecare popor are ceva specific în noţiunile sale de frumos, de bine şi de rău, de dreptate şi adevăr, de justiţie socială şi de răzbunare ş.a.m.d.»

Cu o singură trăsătură de condei V. Coroban a revizuit teza marxist-leninistă despre morală. Adică, iese, că istoria Moldovei nu cunoaşte societatea de clasă. N-au existat la noi până la Puterea Sovietică nici clase stăpânitoare, nici clase exploatate, asuprite. N-au fost nici boieri şi capitalişti, nici argaţi şi muncitori. A fost o societate neobişnuită, un popor format din oameni, aflaţi toţi pe o treaptă politică, economică, socială egală, oameni care «de la vlădică la opincă» trăiau ca nişte fraţi buni şi erau unanimi în determinarea răului şi binelui… «Maxima» lui V. Coroban, cu voia sau fără voia lui, seamănă cu scornirile unor trubaduri ai ideologiei burgheze, care se screm a dovedi că în ţările capitalului monopolist nu mai există, cică, capitalism, că marii monopolişti şi masele de muncitori şomeri şi semişomeri au devenit acum cei mai buni prieteni şi campioni. Iată cu cine se înrudesc „tezele" lui Coroban. Cu voia sau fără voia lui, avem de-a face cu o încercare vădită de revizionism în domeniul moralei marxist-leniniste.

Prin trăsăturile sale greşite ale specificului naţional criticul, de fapt, ignorează realitatea, oamenii noştri harnici, neagă tot ce a fost realizat pozitiv, frumos, în viaţa satului nostru mulţămită grijii de zi la zi a Partidului Comunist, datorită ajutorului frăţesc acordat de celelalte noroade sovietice. Vedenia satului şi a vieţii patriarhale de altă dată, care trezeşte atâtea gânduri amare la oamenii în vârstă, ce-avu «fericirea» să trăiască în sărăcie şi întuneric, devine un credo al criticului… Culmea profanaţiei tradiţiilor culturii noastre, a legăturii ei cu alte noroade, mai ales cu noroadele rus şi ucrainean, acest oracol fals a atins-o încă în pascvilul «O prefaţă agramată…» Coroban profită de prilej să-şi trâmbiţeze propriile concepţii. Aceleaşi concepţii naţionaliste şi revizioniste, la care de data aceasta se adaugă o solidă doză de grandomanie… Negând în mod nihilist orice legături reciproce dintre cultura norodului moldovenesc şi noroadele slave, V. Coroban a alunecat pe poziţiile

BDD-A25943 © 2009 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:54:40 UTC)

latiniştilor reacţionari, pe poziţii antislavone, antiruse… Bineînţeles, că nici un Coroban nu va fi niciodată şi nicicând în stare să ştirbească această prietenie de veacuri, care a prins noi rădăcini puternice în prezent, în marea comunitate a noroadelor sovietice frăţeşti. Nici Coroban, nici altcineva – nimeni nu va stăvili furtunoasa dezvoltare a culturii norodului nostru – naţională ca formă şi socialistă prin conţinut".

Această copioasă citare conţine în embrion şi într-o formă primitivă un adevărat program al criticii oficiale, care face din critica radicală un fel de gogoriţă pentru spiritele mici. Dar nu critica oficială, nu criticii „colectivişti" determină direcţiile de evoluţie a literaturii. În pofida mai multor recidive, critica lui Coroban contribuie încet, dar sigur la disocierea problemelor curente ale fenomenului literar.

În anii „stagnării" e un timp foarte favorabil filistinilor, demagogilor şi impostorilor. Cumularzii de fotolii literare impun criticii un spirit al cumetrismului, ce evoluează mai ales în anii '70-'80 într-o formă de masonerie a „zoililor". Aceştia au trecere liberă în presă, la editură, la radioteleviziune. Devenind critici de serviciu, ei alcătuiesc marea majoritate, poziţia cărora e în acord cu dispoziţiile conducerii de partid. Pe de altă parte, o seamă de critici merg orbeşte după literatură, fără a avea o filozofie largă, profundă şi lucidă a existenţei, dar cărora nu le e străină înţelepciunea şi memoria spirituală a ţăranului… Ideea specificului naţional a persistat nu numai graţie vigurozităţii sale, ci şi datorită unor firi temerare, care refuză dogmatismul, firi din rândul cărora se distinge figura lui Vasile Coroban, om de aleasă cultură, rămas în memoria colectivă atât prin valoroasele sale lucrări, cât şi prin prigonirile la care a fost supus chiar şi de către unii mânuitori de condei. Timpul, marele judecător, trecându-le pe toate prin ciurul său, le pune la locul lor, conturând de la distanţă ceea ce este cu adevărat important şi ceea ce este efemer.

1987

BDD-A25943 © 2009 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:54:40 UTC)